

ફરિશ્તાઓનું સર્જન

અહ્વાહ તુંબાલાએ ફરિશ્તાઓને ‘નૂર’ (પ્રકાશ)થી પેદા કર્યા છે. તેમની સંઘાની કોઈ ગણતરી નથી. તેમના સ્વભાવમાં ભલાઈ જ ભલાઈ છે. તેઓ બૂરાઈને જાણતા જ નથી, તેથી તેમના દ્વારા બૂરાઈના આચરણની કોઈ સંભાવના નથી. અહ્વાહ તુંબાલાના આદેશોનું પાલન તેમનું કામ છે. તેઓ કદી અવજ્ઞા નથી કરતા. હર પળ અહ્વાહની પ્રશંસા અને સ્તુતિ કરતા રહે છે, તેમજ તેની પવિત્રતાનો જાપ અને ગુણગાન કરતા રહે છે. તેઓ કદી અહ્વાહની ઈખાદત અને આજ્ઞાપાલનથી થાકતા નથી. રસૂલુલ્લાહ ﷺ એ તેમના સર્જનમાં જે પદાર્થ પ્રયુક્ત થયો છે તે અંગે ફરમાવ્યું :

«خُلِقَ الْمَلَائِكَةُ مِنْ نُورٍ، وَخُلِقَ الْجَانُ مِنْ مَارِجٍ مِنْ نَارٍ، وَخُلِقَ آدُمُ مِمَّا وُصِفَ لَكُمْ» (مسلم).

અનુવાદ : “ફરિશ્તાઓને નૂરથી પેદા કરવામાં આવ્યા છે અને જિશાતને આગની જવાળાથી પેદા કરવામાં આવ્યા છે, અને આદમ એ વસ્તુથી જે તમને બતાવી દેવામાં આવી છે.” (મુસ્લિમ)

ફરિશ્તાઓ પોતાના સર્જન અને બનાવટમાં એક-બીજાથી બિન-બિન હોય છે; જેમ કે હજરત જિબ્રિલ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مُلْكَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ની છસો પાંખો છે. હજરત જાબિર રદ્દિઅહ્વાહ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مُلْكَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ એ ફરમાવ્યું :

«أَذِنْ لِي أَنْ أُحَدِّثَ عَنْ مَلَكٍ مِنْ الْمَلَائِكَةِ مِنْ حَمَلَةِ الْعَرْشِ، مَا بَيْنَ شَحْمَةِ أَدْنِيهِ إِلَى عَاتِقِهِ مَسِيرَةُ سَبْعَةِ مِائَةِ عَامٍ» (أبو داؤود).

અનુવાદ : “મને અહ્વાહના અર્શ (રાજ-સિંહાસન)ને ઉઠાવનારા એક ફરિશ્તા વિશે બતાવવાની પરવાનગી આપવામાં આવી છે. તો આ ફરિશ્તાની સ્થિતિ એ છે કે તેના કાનની બુટ અને તેના ખભાની વચ્ચેનું અંતર સાતસો વર્ષની મુસાફરીના બરાબર છે. (અબૂ દાઉદ)

હજરત આઈશા اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مُلْكَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ની રિવાયતથી જાણવા મળે છે કે ફરિશ્તાઓનું કદ અને બાંધો શું હોય છે અને તેઓ કેવા મહાકાય હોય છે. તેઓ રિવાયત કરે છે કે રસૂલુલ્લાહ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مُلْكَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ એ ફરમાવ્યું :

«رَأَيْتُ جِبْرِيلَ عَلَيْهِ السَّلَامُ مُهْبِطًا، قَدْ مَلَأَ مَا بَيْنَ الْخَافِقَيْنِ، عَلَيْهِ ثِيَابٌ سُنْدُسٌ، مُعْلَقٌ بِهَا اللُّؤْلُؤُ وَالْيَاقُوتُ» (أحمد).

અનુવાદ : “મેં હજરત જિબ્રિલ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مُلْكَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ને ઉત્તરતાં જોયા, તો તેમના અસ્તિત્વથી પશ્ચિમ અને પૂર્વનું આખું આકાશ ભરાયેલું હતું. તેમના શરીર પર જરી-બુદ્ધીવાળા કાપડનો પોશાક હતો, જેમાં મોતી અને માણેક ટાંકેલા હતા.” (અહમદ)

ફરિશ્તાઓ ન પુરુષ હોય છે, ન સ્ત્રી : ફરિશ્તાઓ અલ્લાહનું એવું સર્જન હોય છે, જેની કોઈ જાતિ નથી હોતી, અર્થાત્ તેઓ ન તો પુરુષ હોય છે, ન સ્ત્રી. અલ્લાહ તુઆલાએ તેમને આનાથી અલગ પેદા કર્યા છે. મુશ્રિકો (અનેકેશ્વરવાદીઓ) ફરિશ્તાઓને અલ્લાહની પુત્રી કહેતા હતા. અલ્લાહ તુઆલાએ તેમના આ વિચારનું કઠોર રીતે બંદન કર્યું.

﴿ وَجَعَلُوا الْمَلَائِكَةَ الَّذِينَ هُمْ عِبَادُ الرَّحْمَنِ إِنَّا أَشَهَدُوا حَلْقَهُمْ سَتَكْبَبُ شَهَدَتْهُمْ ١٩ ﴾
وَسَأَلُونَ ﴿ ٢٠ ﴾ الزخرف:

અનુવાદ : “આમણે ફરિશ્તાઓને, જેઓ પરમ્ય કૃપાળું અલ્લાહના ખાસ બંદાઓ છે, સ્ત્રીઓ ઠેરવી દીધા ! શું તેમના શરીરની બનાવટ તેમણે જોઈ છે ? તેમની સાક્ષી લખી લેવામાં આવશે અને તેમણે આનો જવાબ આપવો પડશે.” (સૂર: જુખુફ, આ. ૧૯)

બીજુ જગ્યાએ ફરમાવ્યું :

﴿ إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ لَيُسَمُُونَ الْمَلَائِكَةَ سَمِيَّةَ الْأُنْثَى ٢٧ ٢٧ وَمَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ إِنْ يَتَّعْمَلُونَ ٢٨ ٢٨ إِلَّا أَلَظَنَّ وَإِنَّ الظَّنَّ لَا يُعْنِي مِنَ الْحَقِّ شَيْئًا ٢٩ ٢٩ النجم: ﴿ ٣٠ ﴾

અનુવાદ : “પરંતુ જે લોકો આભિરતને નથી માનતા, તેઓ ફરિશ્તાઓને દેવી સમજે છે, જો કે આ વિશે તેમને કોઈ જ્ઞાન નથી. તેઓ માત્ર અટકળની પાછળ ચાલી રહ્યા છે, અને અટકળ સત્યની જગ્યાએ કંઈ કામ આવી શકતું નથી.” (સૂર: નજમ, આ. ૨૭-૨૮)

મુશ્રિકોથી વિપરીત મોભિનોની આસ્થા એ હોય છે કે ફરિશ્તાઓ અલ્લાહની વિશિષ્ટ મખ્લૂક (સર્જન) છે, જે ન તો સ્ત્રીલિંગ હોય છે અને ન પુલિંગ. જે આનાથી વિરુદ્ધ આસ્થા રાખતો હોય તે સરાસર કુર્ચાન અને સુસ્તાનો વિરોધ કરે છે.

ફરિશ્તાઓ નિર્દોષ હોય છે : ફરિશ્તાઓની પ્રકૃતિ જ અનુસરણ અને આજ્ઞાપાલન હોય છે. તેઓ હર પળ અલ્લાહની પ્રશંસા અને સ્તુતિ વ્યક્ત કરતા હોય છે, તેની પવિત્રતાનો જાપ અને ગુણગાનમાં લાગેલા રહે છે. અલ્લાહ તુઆલાએ ફરમાવ્યું :

﴿ وَقَالُوا أَنْحَذَ الرَّحْمَنُ وَلَدًا سُبْحَنَهُ بَلْ عِبَادُ مُكْرَمُونَ ٣١ ٣١ لَا يَسْتِقْوِنَهُ ٣٢ ٣٢ بِالْقَوْلِ وَهُمْ بِأَمْرِهِ يَعْمَلُونَ ٣٣ ٣٣ الأنبياء: ﴿ ٣٤ ﴾

અનુવાદ : “આ લોકો કહે છે – રહમાન સંતાન ધરાવે છે – સુખાનલ્લાહ (અલ્લાહ પવિત્ર છે), તેઓ (અર્થાત્ ફરિશ્તાઓ) તો બંદાઓ છે, જેમને પ્રતિષ્ઠા આપવામાં આવી છે. તેના સમક્ષ આગળ વધીને નથી બોલતા અને બસ, તેની આજ્ઞાનું ચુસ્તપણે પાલન કરે છે.” (સૂર: અંબિયા, આ.૨૬-૨૭)

બીજુ જગ્યાએ ફરમાવ્યું :

﴿يَأَيُّهَا الَّذِينَ إِمْنَوْا فُؤْ أَنفُسَكُرُ وَأَهْلِكُرُ نَارًا وَقُودُهَا أَنَاسٌ وَالْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلَئِكَةٌ غَلَاظٌ
شِدَادٌ لَا يَعْصُمُونَ اللَّهُ مَا أَمْرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمِرُونَ ﴾ التحرير: ٦

અનુવાદ : “હે લોકો, જેઓ ઈમાન લાવ્યા છો ! બચાવો પોતાને અને પોતાના કુટુંબીજનોને એ આગથી જેનું ઈધણ મનુષ્ય અને પથ્થર હશે, જેના પર અત્યંત તીવ્ર સ્વભાવના અને કડક ફરિશ્તાઓ નિયુક્ત હશે, જેઓ અલ્લાહની આજ્ઞાનું ઉલ્લંઘન નથી કરતા અને જે આજ્ઞા પણ તેમને કરવામાં આવે છે તેનું પૂરેપૂરું પાલન કરે છે.” (સૂર: તેહરીમ, આ.૬)

વધુમાં ફરમાવ્યું :

﴿وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً قَالُوا أَنَجِعْلُ فِيهَا مَنْ يُفْسِدُ فِيهَا
وَيَسْفِكُ الدِّمَاءَ وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَ قَالَ إِنِّي أَعْلَمُ مَا لَا نَعْلَمُونَ ﴾ البقرة: ٣٠

અનુવાદ : “પણી જરા એ સમયની કલ્યાના કરો, જ્યારે તમારા રબે ફરિશ્તાઓને કશ્યું હતું કે, હું ધરતી પર એક ખલીફા બનાવવાનો છું.’ તેમણે અરજ કરી : ‘શું તમે ધરતી પર કોઈ એવાને નિયુક્ત કરવાના છો, જે તેની વ્યવસ્થાને બગાડી નાખે અને રક્તપાત કરે ? તમારી ‘હમ્’ (મૃષાંસા) અને ‘સના’ (સ્તુતિ)ની સાથે આપની ‘તસ્બીહ’ (ગુણગાન) અને ‘તકદીસ’ (પવિત્રતાનો જાપ) તો અમે કરી જ રહ્યા છીએ.’”

(સૂર: બકરહ, આ.૩૦)

ઉપરોક્ત આયતમાં ફરિશ્તાઓ દ્વારા પ્રશ્ન કરવો એ તેમના દ્વારા વાંધો ઉઠાવવો નથી, બલ્કે જાણકારી માટે પૂછપરછ હતી, કેમ કે તેઓ એ ઉદ્દેશ્યથી અજ્ઞાણ હતા, જે માત્ર અલ્લાહના જ્ઞાનમાં હતો. આ કારણસર જ અલ્લાહ ત્રાયાલાએ તેમને જવાબ આપતાં ફરમાવ્યું : ઇન્દી આપું અર્થાત્ હું જે જાણું છું, તે તમે નથી જાણતા.

